

NYSTED BEVARINGSFORENINGENS HISTORIE 2010-2016

Fortalt af formanden for samme periode, Karl Krarup.

2010

Efter Generalforsamlingen i 2010 bestod bestyrelsen af:

Elisabeth Nicolaisen, Alexandra Husted Andersen, Finn Jensen, Kaj Pedersen, Karl Krarup (fmd).

Alexandra Husted Andersen udtrådte af bestyrelsen i første halvdel af året og suppleant Benny Svendsen indtrådte.

Bevaringsforeningens bestyrelse har formuleret en langsigtet plan for en trinvis renovering af Bønnelyches Pakhus med det mål, at huset kan tages i brug som et multifunktionelt kulturhus med plads til udstillinger, møder og kunstnerisk virksomhed. Midlerne til opgaverne tænkes indhentet via ansøgninger til fonde mv. Folketidende gav 26. oktober 2010 en fyldig omtale af planerne for Bønnelyches Pakhus.

1. oktober 2010 uddelte Guldborgsund Kommune sin nye arkitekturpris.

Bevaringsforeningens bestyrelse havde indstillet tre emner i Nysted til arkitekturprisen og kunne glæde sig over, at to af de indstillede emner blev præmieret. Foreningens bestyrelse så dette som en god støtte til arbejdet med bevaringen i Nysted Bys bygningskultur.

Lolland Falsters og Langelands Brandsocietets Fond tildelte efter ansøgning støtte på 10.000 kr. til imødegåelse af særligt truende mangler i taget på Bønnelyches Pakhus.

Nysted Bevaringsforening modtog efter ansøgning 136.000 kr til:

"Projekt udviklingsstrategier for Nysteds historiske bymidte" fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets Landdistriktspulje.

Et kærnepunkt i projektet var at se på, hvordan man bedst aktiverede det potentiale, der ligger i Nysted købstads historiske karakter og dens velbevarede bygningskultur for at bruge dette som en vigtig ressource i udviklingen af byen.

Projektet formuleredes som et samarbejdsprojekt. Som direkte partnere i projektet skal her nævnes den Arbejdsgruppe, som forestod udarbejdelsen af et Ideoplæg til en visionsplan for Nysted. Arbejdsgruppen bestod af formanden for Nysted Erhvervs- og Turistforening (NET), Formanden for Nysted og Omegns Fællesråd (NOF), Formanden for Nysted Facaderåd og Vandtårnet, formanden for Havnefronten i Nysted og formanden for Nysted Bevaringsforening.

Foreningen etablerede sin egen website www.nysted-bevaringsforening.dk ved Erik Damskiers indsats og med ham som webmaster.

2011

Efter Generalforsamlingen i 2011 bestod bestyrelsen af:
Benny Svendsen, Finn Jensen, Kaj Pedersen, Karl Krarup (fmd), Ole Wiberg

Februar 2011 igangsattes "Projekt udviklingsstrategier for Nysteds historiske bymidte 2011". Arkitekt maa. Søren Vadstrup fra Center for Bygningsbevaring i Rådved og Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur virkede som projektets bygnings- og byfaglige konsulent.

Projektet omfattede både en Byrumsanalyse af byens midte og et kursus og dialogforløb om bevaringsopgaver i Nysteds bymidte under titlen "Pas godt på Nysted". Projektet præsenteredes ved et fyraftensmøde onsdag den 23. februar kl. 16 - 18 i Byhuset med et flot fremmøde. Efterfølgende holdtes et antal instruktionsmøder ved Søren Vadstrup om bevaringsteknik. Der holdtes også praktisk demonstration i bevaringsarbejder i byen i foråret. Søren Vadstrups meget fyldige instruktioner er stadig tilgængelig for interesserede på www.nysted-bevaringsforening.dk.

Foreningen kunne glæde sig over, at Folketidende dækkede indsatsen "Pas godt på Nysted". Rapporten: "NYSTED Byrums-analyse og værdisætning" blev offentliggjort juli 2011.

Foråret 2011 var der anledning til at gå op imod Postvæsenet, som stillede krav om opsætning af postkasser på husene i Nysted By, så opsætningen set fra Bevaringsforeningens side måtte karakteriseredes som hærværk mod bygningskulturen. En energisk indsats fra Bevaringsforeningen med støtte fra Folketidende og TVØst bevirkede, at Postvæsenet reducerede sine krav efter dialog med repræsentanter for Bevaringsforening, Facaderådet og repræsentanter for kommunen. Det endte med et tåleligt resultat.

Thorkild Høeghs Mindelegat donerede den 1. november 2011 til støtte for restaurering af Bønnelyches Pakhus 20.000 kr..

Ved årets udgang fremsendte Bevaringsforeningen et projekt for renovering af Bønnelyches Pakhus og etablering af varme, toilet og andre faciliteter til Kulturarvsstyrelsen med anmodning om godkendelse.

I svaret fra Kulturarvsstyrelsen oplystes, at man ser med velvilje på intentionerne. Man forlangte samtidig en række væsentlige ændringer i den bygningsmæssige udformning. Disse har foreningen efterfølgende arbejdet videre med og kunne et par år efter fremlægge en revideret projekt for en multifunktionel kulturhus i pakhuset. Denne er dog af forskellige årsager ikke fremsendt til Kulturstyrelsen.

Bestyrelsen var aktiv i udarbejdelse af et Forslag til Helhedsplan for Nysted og omegn i samspil med repræsentanter for Net, NOF, Facaderåd og Grundejerforeningen for Havnefronten.

Foreningen medvirkede i udarbejdelse af en bevarende Lokalplan for Nysteds gamle bykerne.

Nysted Bevaringsforening nedlagde efter tilskyndelse fra Civilstyrelsen sin Fond, og kapitalen blev stillet til rådighed for foreningens konkrete bevaringsarbejder.

Nysted Bevaringsforening blev repræsenteret i Guldborgsund Bevaringsfonds bestyrelse ved foreningens formand. Denne Fond yder støtte til udførelse af konkrete, bevaringsrelevante indsatser i hele Guldborgsund Kommune.

Nysted Bevaringsforening var høringspart for Guldborgsund Kommune i forbindelse med ansøgninger fra ejere, der ønskede at nedrive deres bevaringsværdige ejendom. Oprindelig svarende til Nysted Kommune. Efterfølgende har forvaltningen meddelt, at Bevaringsforeningen kun vil få forelagt sager fra Nysted by og nærmeste omegn.

Bevaringsforeningens bestyrelse må med beklagelse konstatere, at det ikke har været muligt at få udleveret Foreningens ret omfattende arkiv fra den tidligere formand, Elisabeth Nicolaisen. Også henvendelsen til boet efter hendes død gav svaret, at der ikke er fundet noget arkiv.

2012

Efter Generalforsamlingen i 2012 bestod bestyrelsen af:
Benny Svendsen, Finn Jensen, Kaj Pedersen, Karl Krarup (fmd), Ole Wiberg

Foreningen var i løbet af året fortsat engageret i udarbejdelse af en ny bevarende lokalplan for Nysted. Især to medlemmer af bestyrelsen, Ole Wiberg og Benny Svendsen, har været særdeles aktive deltagere i udarbejdelsen af den bevarende lokalplan. I det foreliggende udkast til lokalplan indgår også "Den grønne kulturkile" med Bønnelyches Pakhus og Clausens Pakhus i overensstemmelse med Helhedsplanen for Nysted og Omegn.

Bestyrelsen var på studietur til Svaneke og Rønne for at hente inspiration fra de to derværende meget aktive bevaringsforeninger.

Foreningen har videreført det igangsatte renoveringsarbejde på Bønnelyches Pakhus. Huset blev i løbet af sommeren kalket Nysted Gul af de samme medarbejdere fra Troels Jørgensen a/s, som kalkede Clausens Pakhus året før.

Kulturstyrelsen finansierede udarbejdelsen af en godkendt plan for tilrettelæggelse af de fremtidige renoveringsarbejder. Bevaringsforeningen havde allerede udarbejdet en handlingsplan for bevaringsarbejdet, som stemte godt med kulturstyrelsens anbefalinger.

Bevaringsforeningen henvendte sig til kommunen og anmodede den om at gøre noget ved de fysiske omgivelser til Bønnelyches Pakhus. Ved siden af det nykalkede pakhus faldt det miserable og hærværksramte rækværk på østsiden af pakhuset stærkt i øjnene. Kommunen rettede efterfølgende op på forholdene.

Skøde på Bønnelyches Pakhus: Som det er fremgik af omtale i pressen i 2012 måtte bestyrelsen konstatere, at selv om alle anså, at huset var overdraget til Nysted Bevaringsforenings eje allerede i 1986, så havde foreningens ejerskab ikke resulteret i et tinglyst skøde. Uden denne formalitet var i orden, kunne foreningen ikke rejse penge til det store fornyelsesprojekt. Sagen blev forelagt kommunen med en ansøgning om, at den gamle sag blev bragt i orden.

Foreningens formand har deltaget i bestyrelsesarbejdet i Guldborgsund Bevaringsfond. Denne er også forum for drøftelse af de høringssager, der kommer fra kommunen vedrørende nedrivning af huse eller landejendomme med en bevaringsklassifikation.

Som led i arbejdet for at fremme bosætningen i kommunen blev der arrangeret en Fortælleaften om Nysted og dens borgere i Byhuset november 2012. To personer fra bestyrelsen medvirkede på fortælleaftenen. Ole Wiberg, der havde Nysted Havn som fokus, berettede om en stribe initiativer i tilknytning til havnen, og Karl Krarup berettede om byens aktive foreningsliv og det lokale engagement i udviklingen af Nysted og omegn. Borgernes engagement fremgik også af, at det var et meget velbesøgt arrangement med knapt 100 deltagere. Efterfølgende blev filmen fra denne og en stribe andre fortælleaftener offentliggjort på kommunens hjemmeside. Ideen var, at disse film skulle tjene som appetitvækkere for mulige tilflyttere.

Nysted Bevaringsforening modtog 1. november 2012 40.000 kr. fra Thorkild Høeghs Mindelegat til reparation af taget på Bønnelyches Pakhus.

2013

Efter Generalforsamlingen i 2013 bestod bestyrelsen af:
Benny Svendsen, Finn Jensen, Kaj Pedersen, Karl Krarup (fmd), Ole Wiberg

Nysted bliver maj 2013 kåret som Danmarks 6-smukkeste købstad i en afstemning afholdt af Bygningskultur Danmark.

2013 blev også året, hvor Nysted Bevaringsforening takket være kommunens velvilje og økonomiske bistand endelig modtog et tinglyst skøde på Bønnelyches Pakhus.

Foreningen har i flere år været engageret i en særlig indsats for at fremme udviklingen i Nysted i samspil med Guldborgsund Kommune. Arbejdet er sket i samarbejde med

formændene for NET, NOF, Grundejerforeningen Havnefronten, Facaderådet i Nysted og Nysted Bevaringsforening. *Købstadsprojekt Nysted 2013+* opregner 4 indsatspunkter: Nysted Havn, Nysted gamle Rådhus, Den grønne kulturkile og Festivalpladsen. Kommunen fulgte op ved at indkalde til et Borgermøde den 20. august i Skanse-pavillionen om Købstadsprojekt 2013+ . Vært var Turist- og Erhvervsudvalget under Flemming Jantzens formandskab. Programmet var udformet i samarbejde med initiativtagerne til projektet. Der var et flot fremmøde med over 100 borgere og mange politikere. Der var god tilslutning fra forsamlingen til projektets forslag, ligesom forsamlingen fremkom med yderligere bidrag. Flemming Jantzen meddelte, at Købstadsprojektet nu gik ind i den politiske proces.

Bønnelyches Pakhus blev genkalket på 2 sider, idet vedhæftningen havde været for ringe.

I Bevaringsforeningens regi blev der udarbejdet en skriftlig anbefaling af, at der blev ændret på retsreglerne, således at kommunen fik myndighed til at gribe ind over for husejere, som gennem deres forsømmelser i alvorlig grad forringede omgivelser for det pågældende hus. Skrivelsen nød opbakning fra bevaringsfondens bestyrelse, ligesom borgmesteren John Brædder gav sin fuldtone tilslutning til henvendelsen. Formanden for Nysted Bevaringsforening fremlagde sagen på Landsforeningens for Bygnings- og Landskabskultur årsmøde. Desværre var landsforeningen temmelig reserveret over for at medvirke til en sådan opfølgning over for de politisk ansvarlige på Christiansborg.

Foreningen deltog sammen med en stribe andre foreninger i Nysted Festivalen juni 2013. Nysted Døre Plakaten med Nysted døre udarbejdet af Ænike og Ole Wiberg var udstillet på Nysted Festivalen og solgte som varmt brød, lige som der blev hvervet en del nye medlemmer til foreningen. Fra foreningen havde Kaj Petersen en udstilling af teglsten til belysning af den rette tagdækning.

Foreningen modtog en donation på 35.000 kr. fra Thorkild Høeghs Mindelegat, som støtte til at sikre Bønnelyches Pakhus mod vandindtrængning via husets jernskodder.

På sit sidste møde i december 2013 vedtog Guldborgsund Byråd den nye bevarende Lokalplan 132 for Nysted.

I Bevaringsforeningen forventedes, at lokalplanen med sine klare anvisninger for bevaringen af bygningstræk og de nye bestemmelser for brugen af byens huse ville være et værdifuldt bidrag til bevaring og udvikling af Nysteds bygningskultur og by.

2014

Efter Generalforsamlingen i 2014 bestod bestyrelsen af:
Benny Svendsen, Finn Jensen, Karl Krarup (fmd), Leif Jantzen, Ole Wiberg

Den nye Bevarende Lokalplan 132 blev desværre fra årets begyndelse udfordret eller modarbejdet af det nyvalgte Teknik og Miljøudvalg. Man tillod bygningsændringer og meddelte dispensationer, som både Nysted Facaderåd og Nysted Bevaringsforening konstaterede var i modstrid med lokalplanen. Hermed indledtes en længerevarende indsats for at tilskynde de ansvarlige politikere og forvaltningen til at administrere i overensstemmelse med lokalplanen.

Renoveringen af Bønnelyches Pakhus videreførtes med restaureringen af husets 33 jernskodder på 1. sal og i gavlene. Rusten er afrenset med håndkraft. Skodderne kan igen åbnes. En række manglende vandnæser er monteret, således at indtrængning af vand ved skodderne er stoppet. Skodderne blev malet 2 gange med Hammerite sort og fremtræder nu meget flotte, og detaljerne i Merkur figurerne ses igen tydeligt.

Restaurering blev gjort mulig ved, at Thorkild Høeghs Mindelegat, Guldborgsund Bevaringsfond og Kulturstyrelsen stillede i alt små 150.000 kr til rådighed.

Pakhuset blev ryddet for den store samling af ormædte døre og vinduer som forberedelse af en særlig indsats til bekæmpelse af det omfattende borebilleangreb på husets træværk.

De fysiske områder omkring Pakhuset blev efter tilskyndelse fra bevaringsforeningen forskønnet ved kommunens folk og branddammens stensatte sider blev repareret.

Bevaringsforeningen deltog i Nysted Festivalen sammen med Nysted Sejlklub, NOF og Lions Club i de to dage, den varede, med bestyrelsens medlemmer. Der var et særligt pakketilbud til de besøgende: et medlemskab og bogen Nysted Huse for 200 kr, hvilket gav en række nye medlemmer. Der var også en pæn interesse for plakaten med Nysted døre, udarbejdet af Ęnike og Ole Wiberg. Den har solgt godt og sælger stadig.

Nysted Bevaringsforening stillede i samarbejde med Facaderådet og NOF forslag til Guldborgsund Kommune om etablering af en afmærket "Nysted Kultursti", som kan give besøgende et helhedsindtryk af byen. Kulturstiens rute begynder ved Nysted Vandtårn, går forbi Bønnelycke og Clausens Pakhuse over Adelgade ned ad Rørsøstien til Rørsøen og Ålholm, videre frem langs Nysted Havn og op ad Havnegade og tilbage over Fiskergade og Adelgade forbi Gl.Torv, Kirken, Årestrups Hus og Rådhuset og tilbage til pakhusene. Til markedsføring af Kulturstien og Byen blev der med støtte fra kommunen

produceret en 6 spaltet illustreret folder på dansk og tysk som har været tilgængelig for publikum fra InfoCafeen på Rådhuset og Turistinspirationen ved havnen.

Efter aftale med kommunen er Nysted Kultursti efterfølgende blevet afmærket med pæle og skilte med pile, der fortæller, at her løber Kulturstien.

Til inspiration for formulering af forslag til forskønnelse af Nysted Bys "gulv" var bestyrelsen på studietur til Ribe, Møgeltønder, Åbenrå, Haderslev, Christiansfeld.

2015

Efter Generalforsamlingen i 2015 bestod bestyrelsen af:

Benny Svendsen, Finn Jensen, Karl Krarup (fmd), Leif Jantzen, Ole Wiberg

Bekymringerne for Teknik- og Miljøudvalgets varetagelse af Nysted Bys bygningsarv fik yderligere næring i 2015. Teknik og Miljøudvalget nøjedes ikke med enkeltstående dispensationer. De meldte desuden ud, at folk stort set kan gøre, som de vil. Formanden for Teknik- og Miljøudvalget meddeler i sin dispensationsskrivelse at:

"I sager hvor der ikke sker en markant forringelse af det eksisterende kulturmiljø, er det udvalgets ønske, at dispensationsmuligheden skal kunne anvendes."

En gruppe berørte borgere, Facaderådet, Nysted og Omegns Fællesråd og Nysted Bevaringsforening indgav en klage over 3 dispensationer til kommunen og gik videre til Natur og Miljøklagenævnet med klage over uhjemlede kommunale dispensationer. Det gav desværre ikke nogen virksom reaktion fra klagenævnet, der oplyste, at de ikke ønskede at bedømme kommunens vurderinger.

Denne politik fra Byrådets side er undergravende for den bevaringsstatus som Nysted By endnu har.

Det er således iøjnefaldende, at Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur tildeler Nysted 5 af 6 mulige stjerner for sit bymiljø i december 2015. Baggrunden for denne bedømmelse er den mangeårig indsats siden 1973, som Nysteds borgmestre og ledende politikere har stået for.

Der er ingen andre byer i kommunen, der matcher Nysted i bygningskultur.

I november modtog vi efter ansøgning en meget flot donation på 115.000 kr fra Thorkild Høeghs Mindelegat til brug for bekæmpelse af det ret så omfattende borebilleangreb, som huset er ramt af. Donationen var et afgørende bidrag til foreningens midler, således at der kunne træffes aftale med Anticimex, et stort skadedyrsbekæmpelsesfirma, om at gennemføre bekæmpelsen af det snart langvarige borebilleangreb.

På Erik Damskiers initiativ er der med støtte fra NOF og Bevaringsforeningen lagt planer om at opstille en kopi af Bregningestenen ved Bregninge Kirke. Der er tale om en ret stor sten med runeindskrift. Tanken er, at stenen kan være med til at markere Lolland som et sted, der har en lang og vægtig kulturhistorie, og som et sted med liv og kraft.

2016

Efter Generalforsamlingen i 2016 bestod bestyrelsen af:
Benny Svendsen, Karl Krarup (fmd), Leif Jantzen, Mads Bergholt, Ole Wiberg

Takket være donationen fra Thorkild Høeghs Mindelegat nåede renoveringen af Bønnelyches Pakhus et vigtigt skridt videre i 2016. Borebilleangrebet er stoppet. Artcimex har, efter at huset var ryddet, rensset alle overflader for støv og skidt og dernæst gennemført sprøjtning af alt træværk i bygning med et insektmiddel, som bringer insekternes virken til standsning. Huset står i dag flot og indvendigt ryddet med blanke gulve. Huset har udvendigt en forholdsvis nykalket facade og nyrenoverede jernskodder og et tag, der holder vandet ude. Huset har dog en udvendig skade på den nedre del af nordfacaden, som formodentlig skyldes kemiske reaktioner i muren, der leder til afstødning af puds og kalk, hvor der endnu ikke er fundet en egnet løsning.

Ud fra en helhedsbetragtning er der således et godt afsæt for at tage huset i brug og til at videreføre projekt multifunktionelt Kulturhus. Bønnelyches Pakhus er nået til denne status takket være donationer fra Thorkild Høeghs Mindefond, Guldborgsund Bevaringsfond og Lolland-Falsters og Langelands Købstæders Brandsocietetsfond og fra Kulturstyrelsens midler til bevaringsformål. I denne sammenhæng bør det også nævnes, at Guldborgsund Kommune årligt støtter Bevaringsforeningens arbejde med 10.000 kr.

Nysted Bevaringsforening engagerede sig sammen med andre foreninger i kommunens planlægning, som den blev fremlagt til høring i Kommuneplanstrategi 2015-2027. Bevaringsforeningen er engageret med den begrundelse, at Nysted bys udvikling og bevaringen bygningskulturen afhænger af kommunens politik. Bevaringsforeningen har set kritisk på den udmeldte strategi, og vi har ikke stået alene med kritikken. Centralisering omkring Nykøbing F var fortsat den dominerende linje i kommunens planstrategi, der betegner centraliseringen som en bæredygtig byomdannelse. Kommunen planstrategi forholder sig overhovedet ikke til værdien af de gamle købstæders bygningskultur. Planstrategien var desuden rensset for omtale og overvejelser over værdien af kommunens landdistrikter og deres potentialer for kommunen.

Teknik og Miljøudvalgets svigtende forståelse for bygningskulturens betydning og tilhørende dispensationer har fået et nærmest ikonisk eksempel med de markante afvigelser fra lokalplanens anvisninger som huset på Skibsbrostræde 4 opviser. Den omfattende ombygning giver huset asymmetrisk tag beklædt med tagpap. Lokalplanen anviser symmetrisk sadeltag dækket med røde tegl.

Bevaringsforeningen, Facaderådet, NOF og de omkringboende husejere indankede som tidligere beskrevet Teknik og Miljøudvalgets afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet som værende i modstrid med lokalplanens bestemmelser.

Det kan ses som en særskilt udfordring for det lokale demokrati, at et nyt byråd ikke respekterer det tidligere byråds lokalplaner, men i stedet uden at ændre lokalplanen instruerer forvaltningen om at forholde sig ret så frit til lokalplanen. Udfordringen ligger naturligvis i den vilkårlighed borgerne hermed udsættes for.

Bevaringsforeningen har også haft fokus på det meget forfaldne tidligere hotel Bella Italy. Vi har over for kommunen fremført, at kommunen i følge § 14 i Byggeloven er berettiget til at gribe ind over for husejere, der ikke overholder bestemmelsen, at : *ejendommen skal holdes i en under hensyn til beliggenheden sømmelig stand.* Bestemmelsen er blevet taget op med centerchef for Teknik og Miljø, Christian Refstrup. Han oplyste, at kommunen ikke hidtil har gjort brug af bestemmelsen. Men han ville ikke udelukke, at noget sådan kunne komme på tale.

Efterfølgende er huset blev købt på tvangsauktion. Den nye ejer har foretaget nogle forhåbentlig foreløbige reparationer af murværket, så afspærringen har kunnet fjernes. Vi håber meget, at der bliver fulgt op på reoveringen, idet huset stadig er en skamplet på indkørslen til byen.